

JOSÉ LUÍS
PEIXOTO

Câinii din Galveias

Traducere din limba portugheză de

Simina Popa

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Ruxandra Câmpeanu

DESIGN:
Andrei Gamaș

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mihaela Gavrițoiu

CORECTURĂ:
Sabina Lungu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PEIXOTO, JOSÉ LUÍS

Câinii din Galveias / José Louís Peixoto ; trad. din lb. portugheză de
Simina Popa. - București : Pandora M, 2025
ISBN 978-606-978-838-7

I. Popa, Simina (trad.)

821.134.3

Titlul original: *Galveias*
Autor: José Luís Peixoto

Copyright © José Luís Peixoto, 2014
by arrangement with Literarische Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e. K.,
Frankfurt am Main, Germany

Funded by the DGLAB/Culture and the Camões, IP — Portugal

Copyright © Pandora M, 2025,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-838-7

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

IANUARIE 1984

DINTRE TOATE LOCURILE POSIBILE, s-a petrecut exact în acel punct. Înserarea înainta treptat și fără lună, numai stele înghețate, înfipte pe dinăuntru, străpungeau cerul opac. Satul Galveias aluneca încetișor în somn, gândurile se evaporau. Întunericul era foarte rece. De-a lungul drumurilor pustii, felinarele răsturnau conuri de lumină gălbuie, lumină tulbure, pripită. Minutele treceau și ar fi fost aproape liniște, doar că nu îngăduiau câinii. Lătrau pe rând, dintr-un capăt în celălalt al satului. Cățelandri, singuri în ogrăzi, strigând lătrături încheiate în chelălăieli; ori ciobănești agonizând de la râie, rezemați pe dinafara câte-unui zid, ridicând capul doar cât să se plângă de noapte, revoltați și slăbiți. Dacă ar fi fost cineva atent la conversația lor, în timp ce adormea poate în așternuturi de flanelă, ar fi reușit să distingă vocea câinilor mai mari și a celor mai mici, câini nestăpâniți, agitați, stridenți sau cu glas gros, gutural, animale grele cât boii. Și-un câine, hăt departe, lătrând fără grabă, sunetul discursului distorsionat de distanță, eroziune invizibilă; și-un câine pe-aproape, prea aproape,

furia animalului cât pe ce să trezească nesomnul în piept; apoi un câine în altă margine de sat și altul în alta și altul în alta, câini la infinit, ca și cum ar desena o hartă a satului Galveias, asigurând în același timp continuitatea vieții și oferindu-ne, astfel, sentimentul de siguranță care ne lipsește ca să adormim.

De sus, din vârful dealului cu capela São Saturnino, Galveias arăta ca jarul unui foc gata să se stingă, acoperit de cenușă și de netulburat. Și întocmai ca jarul unui foc, unele coșuri scoteau lungi fuioare drepte de fum: oameni încă treji, care mai ațâțau rămășițele focului, puși pe vorbă sau duși pe gânduri. Dar casele, noapte și ianuarie, se propteau în pământ, erau una cu el. Înconjurat de câmpuri negre, de lumea întregă, Galveias se ținea agățat de pământ.

În spațiu, într-o singurătate de mii de kilometri unde părea să fie veșnic noapte, chestia fără nume se deplasa cu viteză imposibilă. Mergea în linie dreaptă. Planete, stele și comete păreau să-i observe hotărârea neclintită cu care înainta. Erau o adunare mută de corpuri celeste judecând cu privirea și cu tăcerea. Cel puțin asta era impresia cea mai probabilă, pentru că chestia fără nume traversa întinderea spațiului cu o viteză de asemenea natură, cu asemenea nepăsare și dezinteres, încât toate astrele păreau statice și severe prin comparație, toate încremeneau într-o imagine limpede și pașnică. Așadar, același univers care o lansase, care-i insuflase forță și direcție, asista acum suspendat la traseul ei. Există un punct de unde

plecase, dar cu fiecare secundă amintirea aceluia loc se distrugea puțin câte puțin. Succesiunea acelor momente alcătuia un timp natural, scutit de justificări. Trecut, da, viitor, da, însă prezentul impunea realitate, era alcătuit numai din ambiții clare. Nici măcar violența pe care o isca chestia fără nume în timp ce-și sfâșia drumul nu reușea să-i alunge tihna din trecerea ei, distantă față de orice și, cu toate astea, integrată într-o ordine cosmică, simplă ca răsuflarea.

Alertați de un avertisment secret, câinii au tăcut timp de o clipă care nu dădea semne de sfârșit. Fumul coșurilor a încremenit sau, dacă a ieșit în continuare, a trasat o dără imperturbabilă, fără tresăriri. Până și vântul, care-și făcea de lucru să vâjâie tot ce găsea de netezit, a părut să se abțină. Acea liniște a fost într-atât de desăvârșită, încât a suspendat mișcarea lumii. Ca și cum timpul ar fi sughit, Galveias și spațiul au împărtășit aceeași încremenire.

Până și cei care se aflau singuri în casele lor, doborâți de somnolență sau distrași de cea din urmă treabă din zi: să pună cana smălțuită în dulap, să întindă degetul ca să stingă televizorul, să-și scoată ghetetele. Toți au rămas în poziția lor unică și toți au încremenit în gestul care-i ținea ocupați. Până și luna, oriunde se afla, invizibilă în noaptea aceea. Până și curtea bisericii, acolo pe deal, cu vedere spre rondul de la Deveza, la fel de nemișcată ca șoseaua care continua în jos spre Avis. Și câmpurile dimprejur, întunecimi arborizate, care se întind până

spre satul Santa Margarida, după cum se știe, nemișcate și ele. Până și piața mare. Până și parcul São Pedro și șoseaua spre Ponte de Sor, linia dreaptă de pe indicatorul rutier. Până și strada São João. Până și Monte da Torre și barajul Fonte da Moura, până și satul Vale das Mós și moșia Cabeça do Coelho.

Galveias și planetele toate existau în același timp, dar își păstrau deosebirile esențiale, nu puteau fi confundate: Galveias era Galveias, restul universului era restul universului.

Și timpul și-a reluat mersul. Totul s-a petrecut foarte brusc. Chestia fără nume și-a continuat mersul cu aceeași viteză nemăsurată, ca un țipăt. Când a intrat în atmosfera pământului, nu mai avea întreaga planetă la dispoziție, avea acel punct precis.

Un minut întreg, Galveias a fost străbătut de o succesiune de explozii neîntrerupte, fără nicio pauză cât de mică, fără păsuire. Ori poate a fost o singură explozie, una lungă, care a durat un minut întreg. Oricum ar fi fost, explozii sau explozie, a venit ca un țărș înfipt în piept, ca groaza extinsă într-un minut, secundă cu secundă. A fost ca și cum pământul s-ar fi despicat la jumătate, ca și cum s-ar fi spart planeta întreagă: o rocă de mărimea planetei noastre, dură și neagră, bazalt spărgându-se. Sau poate a fost cerul, făcut din aceeași rocă, spărgându-se în două părți masive, dar despărțite definitiv. Poate că cerul, de atâtea ori considerat de la

sine înțeles ca ceva sigur, așteptase dintotdeauna acel moment. Poate explozia aceea venită de dincolo aducea soluția pentru întrebările nerăspunse până la capăt.

Geamul cafenelei lui Chico Francisco a pocnit într-o explozie de bucăți mai mici decât o unghie. Era geam gros, cu mulți ani adunați. Unul dintre bărbații care erau acolo, Barrete, a spus c-a văzut cum s-a bombat vitrina la mijloc ca o minge, ca o minge de fotbal, și că abia apoi s-a făcut țandări în toate direcțiile. Se poate imagina ce bubuitură ar fi fost în cazul ăsta, dar nu e sigur că lucrurile s-au petrecut chiar așa. Geamul era transparent și mulți se îndoiau că, la ora aceea din noapte, ar fi putut careva să deslușească vreo formă. În afară de asta, Barrete era prieten cu vinul alb, cu cel ghiurghiuliu și cu pileala de orice culoare, iar vitrina în formă de minge suna cam a poveste gogonată. Barrete se simțea jignit dacă-l punea cineva la îndoială și, drept dovadă, avea o tăietură adâncă, proaspătă, pe care o deschidea cu vârful degetelor s-o arate. I-o făcuse un ciob de sticlă înfipt în antebraț. A izbutit să se adăpostească la timp doar pentru că, la momentul exploziei, tocmai se uita pe geam. După spusele lui, ciobul de sticlă ar fi putut să-i ajungă direct în ochi.

João Paulo părea să aibă o oarecare plăcere să arate spre poarta de fier. Înconjurat de motorețe și bucăți de motorețe, îi sclipeau ochii. De oricâte ori era nevoie, își curăța mâinile de un burete zdrențuit și povestea că, atunci când a început totul, meșterea la motoreta lui

Funesto. Recunoștea că i se păruse sfârșitul lumii, dar încredința pe toată lumea că nu simțise nici urmă de frică. A crezut că erau niște tipi din Ervideira care veniseră după el. Îi deranjase cu niște scheme pe care le făcuse la ușa unei petreceri în Longomel sau Tramaga, nu-și amintea prea bine. S-a gândit c-or fi vreo trei-patru golani de-acolo, care dădeau șuturi în poarta atelierului. În sfârșit, veniseră să-și îndeplinească amenințările. Și-a pus o cască, a apucat o cheie reglabilă mai măricică și s-a dus spre poartă. Cum a deschis-o, s-a trezit cu tabla în dinți, a zburat năuc și s-a izbit fără simțire cu spatele de ciment. La partea asta râdea cel mai tare. Râdea în hohote, obligându-i pe cei care-l ascultau să râdă și ei. Cu ochii uimiți, râdeau din politețe. Numai hohotele lui erau sincere.

Astea erau conversațiile lejere de câteva zile mai târziu. La momentul respectiv, de-a lungul aceluși minut întreg, toată lumea pălise. În timpul apocalipsei, nimeni n-are chef de glume.

Constatând gravitatea momentului, Sem Medo asculta descrierile făcute de bărbații adunați în piața mare, ridica din umeri și se mira în liniște. Auzind aceleași povești, spuse de vecine, nevasta lui Sem Medo căsca ochii cât cepele, își destupa urechile cu degetul mic și tăcea și ea. În momentul cu pricina ei erau goi, în pat, cu gândul la alte lucruri. Fără să știe, păstrau sintonia cu un ritm care depășea pereții din jurul lor. Încă de când au început, în cadență incertă, sau apoi când au continuat

Într-o viteză mecanică, asemenea unui tren, sau chiar când au ajuns aproape de final cu împunsături rapide, ambele perechi de șolduri aplaudând ca niște palme concave, toc, toc, toc, se îndreptau spre acel punct în timp. În sincronizare perfectă, Sem Medo și nevastă-sa au avut parte de un val de plăcere și glorie care i-a străbătut preț de un minut întreg și care a coincis, secundă după secundă, cu explozia simțită în Galveias. De aceea, față de toți ceilalți, când Sem Medo s-a dat jos de pe nevastă-sa, erau amândoi dărâmați de adâncă satisfacție.

Mulți au crezut că e sfârșitul lumii, mai cu seamă părintele Daniel, care s-a trezit, încă buimac de beție, cu fața turtită de masa de la bucătărie, cu obrazul ciuruit de firimituri de pâine uscată.

Ca o goarnă făcută din moarte, explozia a acoperit țipetele cu totul. Majoritatea sătenilor din Galveias nu mai auziseră un zgomot atât de brutal, nu știau că e cu puțință. Unii, din instinct, și-au petrecut minutul țipând. În lipsa posibilității unui raționament, li s-a părut că dacă-și aud vocea sunt stăpâni pe situație. În același timp, era un semn că sunt în viață. Dar cu gâtlejul în plină activitate, nu reușeau să se audă nici măcar în gând. Deschideau gura, țipau și, cu toate că-și simțeau vibrația vocii, sângele zvâcnind în tâmples, ochii mai să le iasă din orbite, nu auzeau nimic.

Când zgomotul a luat sfârșit, a rămas o tăcere insistentă, un țiuț în urechi. Ar fi putut țipa și atunci, dar nu

mai era momentul de țipat, era vremea de respirat. Așa că au ieșit cu toții în stradă, bătrâni, copiii, femei, bărbați nebărbieriți.

Aerul era acoperit de miros greu de pucioasă. Era ca și cum noaptea însăși avea acea consistență, ca și cum mirosul ei sălbatic i-ar fi dat culoare. Dedesubtul acestui venin, sătenii din Galveias n-au putut să-și umple plămâinii, dar, în haine de somn sau de casă, mai mult dezbrăcați, au apreciat frigul, le-a plăcut senzația pe piele. Supraviețuieră.

La miezul nopții, ușile deschise de la toate casele din sat, lumina răsturnată și străzile pline, femei în cămăși de noapte, bărbați în izmene, bucuroși să se vadă unii pe alții. Erau cu toții speriați și răniți, dar, de îndată ce-au împărtășit între ei greutatea aceluia necaz, ușurarea a fost instantanee. Unii au început să zâmbescă chiar atunci și acolo.

Nimeni nu avea răspunsuri. Din nordul satului, între strada Queimado și strada Amendoeira, până în centru, în Alto da Praça, și până în sud, între rondul de la Deveza și strada Fonte, drumurile erau pline de oameni care-și dădeau afară sperietura dinăuntru. Sub trauma bubuiturilor și mirosul de pucioasă, vorbeau fără întrerupere. Pierdeau sensul, dar nu pierdeau ocazia. La ora aceea, mult trecută de miezul nopții, în ianuarie, străzile erau pline de oameni vorbind. Fiecare voia să spună câte ceva. Păreau să fie foarte pătrunși, dar de fapt nu ascultau, își așteptau doar rândul, așteptau o bucățică